

Editoriaal

Karel Van den Bosch
Hoofdredacteur

Het derde nummer van volume 27 van het *Tijdschrift voor Sociologie* bevat drie artikels en een aantal boekbesprekingen. Gijs Dekkers en Annelies Debels vergelijken de armoederisico's van mannen en vrouwen onder de ouderen in België en Nederland. Zij brengen daarbij niet alleen de conventionele percentages in armoede, maar ook de diepte van de armoede en de ongelijkheid onder de armen in beeld. Zij gebruiken daarvoor het instrument van de TIP-curve, dat de drie genoemde dimensies in een overzichtelijke grafische voorstelling weergeeft, die voor leken gemakkelijker te begrijpen is dan de nogal abstracte armoede-indices die in het academisch onderzoek naar armoede worden toegepast. Het vollediger beeld van de armoede dat de TIP-curves laten zien bevestigt soms conclusies op basis van de eenvoudige armoedepercentages, maar kan deze ook tegenspreken. Zo suggereren de TIP-curves dat in België tussen 1993 en 2001 het leeftijdseffect aan belang heeft ingeboet ten opzicht van het gendereffect, terwijl men op basis van de armoedepercentages tot een tegengestelde conclusie zou komen. Inhoudelijk is de voornaamste conclusie van Dekkers en Debels dat het Nederlandse pensioenstelsel er beter in slaagt om armoede bij ouderen en in het bijzonder bij oudere vrouwen terug te dringen. Dit heeft twee redenen. Ten eerste is het basispensioen in Nederland niet gerelateerd aan vroegere arbeidsprestaties, in tegenstelling tot het wettelijk pensioen in België, waardoor de zwakkere arbeidsmarktpositie van vrouwen zich niet vertaalt in een lager basispensioen. Ten tweede ligt het niveau van de minimumvoorzieningen in Nederland ook hoger dan in België.

Albertine van Diepen en Clara Mulder onderzoeken het verhuisgedrag van ouderen in Nederland. Bij aanvang van hun onderzoek gingen zij ervan uit dat ouderen zouden proberen de geografische afstand tot hun kinderen of andere familieleden te verkleinen. Voor ouderen kan het contact met familieleden en de mogelijkheid van het ontvangen of verlenen van steun immers erg belangrijk zijn. Deze verwachting wordt in het onderzoek maar ten dele bevestigd. Enerzijds is het wel zo dat ouderen die voor de verhuizing relatief ver van kinderen of broers of zussen wonen, eerder in de richting van die familieleden zullen verhuizen. Anderzijds verhuizen ouderen even vaak, of zelfs vaker, van

hun kinderen weg, dan dat zij via de verhuizing de afstand verkleinen. Ouderen boven de 70 wonen na de verhuizing echter wel gemiddeld dichterbij hun kinderen dan voor de verhuizing. Verder blijkt het hebben van kleinkinderen de kans om in de richting van hun kinderen te verhuizen positief te beïnvloeden. Dit zou erop wijzen dat verhuisbewegingen van ouderen niet zozeer worden ingegeven door zorgbehoeften van ouderen zelf, dan wel door de wens zorg te verlenen aan hun kleinkinderen. Van Diepen en Mulder suggereren verschillende redenen waarom de verhuisbewegingen globaal niet resulteren in een duidelijke verkleining van de geografische afstand tot hun kleinkinderen. Nederland is klein en de automobilititeit is groot. De zorgsector is vrij uitgebreid. En tenslotte verhuizen ouderen vrij weinig.

Marc Hooghe en Tim Reeskens stellen zich ten doel na te gaan of de conclusies van Jaak Billiet inzake de relatie tussen kerkelijke betrokkenheid en ethnocentrisme nog steeds geldig zijn. Enigszins tegen de overheersende lijn in het internationale onderzoek terzake, toonde Billiet aan dat in 1991 kerkbetrokkenheid onder katholieke gelovigen in Vlaanderen een negatief effect had op ethnocentrisme. Hooghe en Reeskens beperken zich echter niet tot een replicatie, maar onderzoeken ook of deze effecten gevonden kunnen worden bij andere katholieke gemeenschappen in de overwegend katholieke landen in Europa en, ten tweede, of de remmende invloed van kerkelijke betrokkenheid op ethnocentrisme kan gevonden worden in andere christelijke denominaties. Wat betreft de replicatie is de conclusie van hun onderzoek eerder negatief: kerkgang heeft anno 2004 in Vlaanderen nauwelijks of geen effect meer op een al dan niet ethnocentristische houding. Ook in Spanje en Italië heeft betrokkenheid bij de katholieke kerk geen significant effect op ethnocentrisme (al is het effect, in tegenstelling tot in Vlaanderen, daar juist positief.) Bij de protestanten in Scandinavië daarentegen is meer kerkbezoek duidelijk geassocieerd met minder ethnocentrisme. De inhoud van een religie maakt dus verschil voor het effect van kerkelijke betrokkenheid. Het is spijtig dat Hooghe en Reeskens vanwege gebrek aan gegevens niets kunnen zeggen over de islamieten.

De drie artikels in dit nummer illustreren wederom de diversiteit en de openheid die het *Tijdschrift voor Sociologie* altijd gekenmerkt hebben. Onder de auteurs vinden we twee geografen, een econoom en een politicoloog, zodat de sociologen met 2,5 vertegenwoordigers zelfs een minderheid vormen! Het is verheugend dat de vertegenwoordigers van aanverwante wetenschappen de weg naar het Tijdschrift vinden. Maar uiteraard publiceren wij ook zeer graag artikels van beoefenaren van de sociologie.